

2.8. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju

2.8.1. Progi rozwoju przestrzennego gminy

Rozwój przestrzenny gminy zdeterminowany jest przez naturalne progi - bariery nieprzekraczalne (opłacalność ekonomiczna, ochrona wartości ekologicznych). Ważniejsze z nich usytuowane są w sposób następujący:

- **Kompleksy łąkowo – bagienne** - występujące w rejonie wsi:
 - Pasięka, Skarbanowo, Sokołowo
 - Augustynowo
 - Mchówek, Świętosławice
 - Tymień, Wólka Komorowska
 - Kazanki, Szczkówki
 - Ciepliny, Cieplinki
 - Modzerowo
- **Kompleksy leśne** – występują istniejące z planowanymi dolesieniami:
 - w północno - wschodniej części gminy w rejonie wsi Pasięka i Skarbanowo, Obalki
 - przechodzące przez środek gminy ciągnące się od wsi Kazimierowo, Grochowiska poprzez miasto dalej wsie Józefowo, Komorowo, Szczkówki, Wystrzelice z kompleksem położonym w obrębie sołectw Ciepliny, Cieplinki i Zdzisławin
 - w obrębie jeziora Modzerowskie - Długie na terenie wsi Świętosławice, Wólka Komorowska i Modzerowo
- **Kompleksy gleb chronionych** najbardziej wartościowych do produkcji rolnej występują w rejonie wsi
 - * Mchówek
 - * Grochowiska
 - * Tymień, Józefowo
 - * Naczachowo, Wietrzychowice
 - * Helenowo, Błenna, Śmieły, Gaśiorowo
 - * Wólka Komorowska
 - * Świętosławice

Progi rozwoju przestrzennego gminy dla działań inwestycyjnych w celu ochrony wartości przyrodniczych określają:

- doliny cieków jako obszary łąkowo - bagienne,
- kompleksy leśne,
- kompleksy gleb o wysokich wartościach do produkcji rolnej.

2.8.2. Ograniczenia rozwoju przestrzennego gminy.

- Pewnym ograniczeniom urbanistycznym podlegają historyczne założenia parkowo - dworskie.
- Poważnym ograniczeniem w dowolności kształtowania zabudowy, jej funkcji i wielkości są tereny erozyjne o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu i dużych spadkach. Będą to krawędzie dolin cieków oraz wszystkie obszary o spadkach powyżej 5%.

2.8.3. Preferencje rozwoju przestrzennego gminy.

Uwzględniając wcześniej opisane progi i ograniczenia rozwoju przestrzennego gminy, preferowane kierunki rozwoju dla działań inwestorskich to wsie:

- **Blenna** - o funkcji mieszkalno - usługowej, turystycznej, produkcyjno – usługowej i obsłudze rolnictwa,
- **Modzerowo** - o funkcji mieszkalno – usługowej z turystyczną
- **Świątosławice** - o funkcji mieszkalno – usługowej z turystyczną
- **Mchówek** - o funkcji mieszkalno – usługowej
- **Kazimierowo** - o funkcji mieszkalno – usługowej
- **Augustynowo** - o funkcji mieszkalno - usługowej
- **Wietrzychowice** - o funkcji mieszkalno - usługowej

Szczególnie wskazane do inwestowania są wszystkie obszary o niskich klasach bonitacyjnych V-VI, położonych w różnych częściach gminy.

2.8.4. Funkcje gminy

Z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania przestrzennego obszary gminy wynikają główne funkcje gminy, które przedstawiają się następująco:

rolnictwo, tj. produkcja zdrowej żywności na potrzeby miasta Izbica Kujawska i większych najbliższych aglomeracji miejskich, tj. miast: Włocławek i Toruń.

przemysł rolno - spożywczy tylko w znacznym stopniu planuje się koncentrację w ośrodku gminnym tj. m. Izbicy Kujawskiej w oparciu o istniejącą bazę (obecnie pustośtan) i tradycje w tym zakresie.

2.8.5. Struktura osadnicza gminy

Gminnym ośrodkiem rozwoju jest miasto Izbica Kujawska o wyznaczonych terenach pod funkcje mieszkalno-usługowe, produkcyjno-usługowe z obsługą i produkcją wielkotowarową rolnictwa.

Struktury osadnicze gminy są średnio wykształcone, przeważa w znacznym stopniu zabudowa rozproszona.

Dokonano próby koncentrowania zabudowy mieszkalno - usługowej w większych wykształconych strukturach i najbardziej skupionej zabudowy w rejonach usług. Mamy tu kategorie wsi o funkcjach:

- **ośrodek wspomagające dla ośrodka rozwoju** o funkcjach mieszkalno - usługowej z dominacją usług różnych z funkcja turystyczną, i produkcyjno-usługową to wieś Blenna (wyznaczono tereny pod funkcje mieszkalno- usługowe, produkcyjno – usługowe i pod funkcje turystyczne – j. Karaśnia)
- **funkcje mieszkalno – usługowe z turystycznymi**
 - * Modzerowo
 - * Świątosławice
- **funkcje tylko mieszkalno – usługowe** (wyznaczono tereny rozwojowe tylko pod funkcje mieszkalno - usługowe)
 - Mchówek - Kazimierowo
 - Augustynowo - Wietrzychowice
- **Ponadto wyznaczono teren produkcyjno – usługowy dla miasta** na obszarze wsi Józefkowo.

3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA IZBICA KUJAWSKA

3.1. Polityka przestrzenna gminy

- 1. Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej** - realizacja zadań i programów traktowana jest priorytetowo w gminie i mieście Izbica Kujawska,
 - 100% zwodociągowania miasta i gminy
 - gazyfikacja gminy w dostosowaniu do potrzeb
 - kanalizowanie miejscowości o zwartej zabudowie
 - wprowadzanie ekologicznych systemów grzewczych
 - 100% telefonizacja miasta
- 2. W polityce ochrony środowiska** główne zadania to:
 - tworzenie obszarów chronionych
 - utrzymanie stanu sanitarnego
 - racjonalna gospodarka zasobami wodnymi
 - promocja zachowań proekologicznych
- 3. Polityka rolna** to:
 - produkcja zdrowej żywności
 - rozwój usług, obsługi rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego, przechowalnictwa i chłodnictwa
 - szukanie rynków zbytu dla nadprodukcji pierwotnej produkcji rolnej
- 4. W polityce mieszkaniowej** samorząd gminy nastawia się na:
 - ułatwienia w pozyskiwaniu terenów w obszarach preferowanych pod rozwój osadnictwa
 - przyspieszenie procedury otrzymywania pozwoleń na budowę
- 5. W polityce restrukturyzacji przemysłu** główne zadania dotyczą miasta Izbica Kujawska, w gminie będzie to:
 - zagospodarowanie pustostanów po zakładach rolnych i SKR
 - dostosowanie profilu produkcji do surowców lokalnych
 - wprowadzenie innowacyjnych technologii
 - reorganizacja zbytu towarów (marketing)
 - prywatyzacja przedsiębiorstw
- 6. Polityka ochrony dóbr kultury** to:
 - programy prac badawczych i studialnych tzw. programy "ratownictwa przestrzennego" jako część składowa programu ochrony dóbr kultury
 - oddawanie w dzierżawę lub sprzedawanie obiektów zabytkowych na cele zgodne z ich charakterem np. dla turystyki krajoznawczej
 - stworzenie preferencji finansowych (nisko oprocentowane kredyty i ulgi podatkowe) i działania organizacyjne (prywatyzacja)

3.2. Kierunki rozwoju społeczno - gospodarczego

Kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy będą obejmowały następujące działania:

- Rozwój edukacji i zmian w profilu kształcenia młodzieży w wieku ponadpodstawowym pracującej i zatrudnionej w rolnictwie.
- Zmniejszenie liczby zatrudnionych w rolnictwie na 100ha/UR.
- Likwidacja bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w usługach, obsłudze i przetwórstwie.
- Podniesienie poziomu usług i obsługi rolnictwa szczególnie w terenach wiejskich.
- Ograniczenie postępującego rozproszenia w wiejskiej sieci osadniczej.

3.3. Kierunki rozwoju gminy w aspekcie ochrony wartości kulturowych

Istniejące powiązania funkcjonalno-przestrzenne należy wykorzystać i rozwijać np. dla potrzeb popularyzowanej ostatnio tzw. "agroturystyki" uzupełnionej o turystykę pieszą i rowerową, dla potrzeb których można adaptować istniejące zespoły parkowo dworskie, dawną kolejkę wąskotorową czy też szlaki historyczne.

Dla stref opracować programy prac badawczych i studialnych tzw. programy "ratownictwa przestrzennego" jako część składową programu ochrony dóbr kultury.

Wobec powyższego winny być opracowane:

1. Programy badawcze (np. dla stref archeologicznych, dla założeń wiejskich)
2. Programy zabezpieczające i remontowe
3. Programy funkcjonalno-przestrzenne np. dla turystyki krajoznawczej

3.4. Cele i kierunki gospodarowania zasobami przyrody gminy i miasta Izbica Kujawska

Prawidłowa gospodarka przestrzenna powinna w pełni uwzględniać ochronę istniejącego systemu ekologicznego, a także eliminować wszystkie zagrożenia mogące zakłócać jego funkcjonowanie. Konieczna jest także poprawa jakości środowiska oraz wzbogacenie jego zasobów i walorów. Realizacja tych zadań stanowi istotny warunek dla osiągnięcia rozwoju zrównoważonego, będącego głównym celem polityki ekologicznej. Konieczna jest ona również ze względu na stosunkowo ubogie zasoby środowiska biotycznego, a także dominującą funkcję rolniczą oraz związane z nią zagrożenia i konflikty przyrodniczo – przestrzenne. Jest wreszcie ważna z tego względu, że przez obszar gminy Izbica Kujawska przebiegają ciągi ekologiczne stanowiące główne elementy regionalnego systemu powiązań przyrodniczych.

Obszar gminy Izbica Kujawska to jednak przede wszystkim kompleksy dobrych gleb (I-IVb stanowią ponad 52% gruntów ornych), które są intensywnie użytkowane rolniczo. To także osadnictwo wiejskie oraz zabudowa miejska z towarzyszącą jej infrastrukturą techniczną i siecią dróg.

W związku z powyższym docelowa struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy powinna być kształtowana z uwzględnieniem trzech głównych grup obszarów charakteryzujących się odmiennymi uwarunkowaniami, funkcjami i predyspozycjami. Stanowią one

podstawowe determinanty wpływające na całokształt działań związanych z rozwojem ekonomicznym i gospodarką przestrzenną.

W przypadku gminy Izbica Kujawska będą to:

- obszary o dużych walorach przyrodniczych, pełniące głównie funkcje ekologiczne w układzie lokalnym i regionalnym,
- obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obejmujące przede wszystkim kompleksy gleb o wysokich klasach bonitacyjnych,
- obszary zurbanizowane, o znacznym stopniu przekształcenia środowiska, obejmujące wielofunkcyjną zabudowę miejską oraz zwartą zabudowę osiedli wiejskich.

Najważniejszym elementem wspomnianej struktury przestrzennej są obszary o dużych walorach przyrodniczych. Ich istnienie i funkcjonowanie będzie decydować o zasobach i jakości środowiska, a także warunkach życia człowieka.

Zasadnicze znaczenie w obrębie tych obszarów mają następujące elementy:

1. lasy pełniące funkcje ochronne i estetyczno – krajobrazowe, a także stanowiące główny składnik wielu biotopów,
2. kompleks przyrodniczy Jeziora Modzerowskiego,
3. kompleks przyrodniczy Jeziora Chotelskiego,
4. kompleks przyrodniczy jeziora Karaśnia,
5. kompleksy łąkowo – bagienne,
6. parki podworskie jako zespoły florystyczne o bogatej gatunkowo szacie roślinnej, będące jednocześnie miejscem występowania i egzystencji licznej drobnej fauny

Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej podlegają silnej i permanentnej antropopresji, niosącej za sobą liczne zagrożenia dla środowiska. Jednym z nich jest chemizacja gleb, związana ze stosowaniem nawozów mineralnych oraz środków ochrony roślin. Duże przestrzenie gruntów ornych, pozbawione okresowo szaty roślinnej, narażone są na degradację gleb, spowodowaną zjawiskiem erozji eolicznej i wodnej. Występuje tutaj również deficyt wody opadowej. W związku z tym niezbędna jest „ekologizacja” tych obszarów. Powinna ona polegać zarówno na wprowadzeniu innych rozwiązań w zakresie agrotechniki jak również wzbogaceniu tła przyrodniczego. Zasadniczym elementem tła przyrodniczego powinny być liczne, niewielkie powierzchniowo, zespoły wysokiej roślinności śródpolnej, tworzące enklawy wkomponowane w układ pól i łąk. W rozwiązaniach docelowych stanowić one będą podstawowy składnik tzw. „ekosystemów pułapkowych”, ograniczających negatywne zjawiska związane z erozją eoliczną i wodną. Elementem uzupełniającym powinny być zbiorniki wód powierzchniowych, reprezentowane przez drobne oczka wodne, zarówno naturalne jak i sztuczne, wraz z towarzyszącą im zabudową biologiczną.

Obszary zurbanizowane, mimo dominacji czynnika antropogenicznego oraz znacznych przekształceń środowiska, powinny charakteryzować się wysokim udziałem powierzchni biologicznie czynnych. Tworzyć je będą przede wszystkim zadrzewienia i zakrzewienia przydomowe i przydrożne oraz ogólnodostępne tereny zielone. Powinny one w docelowych rozwiązaniach zajmować minimum 50% ogólnej powierzchni terenów wchodzących w skład przedmiotowej funkcji. Zapewni to niezbędną równowagę ekologiczną, jak również wpłynie korzystnie na walory estetyczno – krajobrazowe osiedli wiejskich w obrębie całej gminy.

3.5. Kierunki gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną na obszarze gminy Izbica Kujawska

Gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną w sołectwach gminy, powinno zmierzać w kierunku optymalnego wykorzystania jej możliwości produkcyjnych wynikających z:

- średniokorzystnych warunków przyrodniczych dla produkcji rolnej, warunkowane dużym zróżnicowaniem żyzności gleb.
- korzystną formą własności ziemi, gdzie sektor prywatny zajmuje 84,4% ogólnej powierzchni gminy
- korzystnej struktury obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych. Udział gospodarstw rolnych powyżej 10 ha stanowi 32,6% ogółu gospodarstw w gminie
- nadwyżki siły roboczej w rolnictwie indywidualnym
- wysokiej produkcji towarowej, stanowiącej podstawową bazę surowcową dla wielobranżowego przetwórstwa rolno-spożywczego, jak również główne zaplecze żywnościowe w postaci nieprzetworzonej dla ludności dużych aglomeracji miejskich.

Efektywne wykorzystanie powyższych czynników warunkujący rozwój gospodarki gminy, wymaga modernizacji obszarów wiejskich, polegająca na przebudowie i odchodzeniu od monofunkcyjności wsi tj. tylko produkcja pierwotnej produkcji rolnej, ale umiejętne wkomponowywanie w wiejską przestrzeń produkcyjną, nowych form gospodarowania, zmierzających w kierunku wielofunkcyjnego jej rozwoju.

Niekorzystne zjawisko monofunkcjonalności wsi, uwidoczniło się po 1989 r., kiedy zapanowały mechanizmy gospodarki rynkowej, a produkcja rolna w gminie zdominowana była przez jedną gałąź tj. pierwotną produkcją rolną (ilościowa baza surowcowa). Spowodowało to gwałtowne odczuwalny spadek opłacalności produkcji, co doprowadziło do pogorszenia się warunków życia mieszkańców wsi. Aby przeciwdziałać dalszym niekorzystnym zjawiskom społeczno-ekonomicznym, należy podjąć działania zmierzające w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich tzn. oprócz podstawowej działalności rolnej, rozwijać inne działy gospodarki pozarolniczej. W rozwiązaniach docelowych stanowić one będą główny kierunek rozwoju.

W związku z powyższym, kierunki rozwoju rolnictwa w gminie powinny być kształtowane w układzie przestrzennym w oparciu o wyodrębnione obszary uwarunkowane:

- kompleksami rolniczej przestrzeni produkcyjnej o parametrach najwyższej urodzajności gleb i struktur pozaprzyrodniczych, predysponowanych do wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w kierunku produkcji towarowej, polegającej na ilościowej masie produkcji, lecz na unowocześnieniu sposobów upraw roślin i chowu zwierząt, jako czynników poprawiających efektywność poprzez obniżanie kosztów produkcji, poprawę jakości oraz standardów zdrowotnych i środowiskowych, zwiększających konkurencyjność produkcji
- zróżnicowanymi warunkami glebowymi i strukturalnymi, wymagające przekształceń na kierunki produkcji o charakterze specjalizacji surowców żywnościowych o wysokiej jakości.

Duże zróżnicowanie w uwarunkowaniach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wysokiego zatrudnienia w rolnictwie, wymaga przekształceń strukturalnych w zakresie przedsiębiorczości i aktywności ludności wiejskiej, jako impulsów rozwoju. Aby temu sprostać w pierwszej kolejności konieczna jest poprawa świadomości społecznej, wymagająca podniesienia kwalifikacji zawodowych ludności wsi, zmieniając system edukacji i kształcenia zawodowego.

3.6. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Podstawowym celem z zakresu infrastruktury technicznej jest wzrost poziomu rozwoju poszczególnych mediów jako czynnika powodującego wzrost poziomu życia ludności i rozwoju społeczno – gospodarczego, jak również osiągnięcia odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego.

Cel ten można osiągnąć poprzez:

- rozbudowę sieci kanalizacyjnej w mieście Izbica Kujawska
- dalszą realizację nowoczesnych oczyszczalni przyzagrodowych
- budowę oczyszczalni dla terenów zwartej zabudowy
- zorganizowany wywóz odpadów stałych z terenów wiejskich na wysypisko komunalne
- rozbudowę wysypiska komunalnego
- stosowanie do celów grzewczych paliw ekologicznych (gaz, energia elektryczna, olej opałowy).

3.6.1. Zaopatrzenie w wodę

Zakłada się 100% zaopatrzenia mieszkańców w wodę z wodociągów grupowych, w tym celu konieczna jest realizacja następujących przedsięwzięć:

- wykonanie opracowania hydrogeologicznego w celu wyznaczenia stref pośredniej ochrony sanitarnej gminnych ujęć wody, bądź odstąpienia od ich określenia
- modernizacja i rozbudowa istniejących gminnych ujęć wody
- dalsza rozbudowa rozdzielczej sieci wodociągowej

3.6.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków

Aby w pełni rozwiązać problem odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków wyznacza się obszary o zróżnicowanym systemie oczyszczania:

- Grupowy system oczyszczania ścieków zakłada się w mieście Izbica Kujawska oraz w miejscowościach: Błenna, Modzerowo, Świętosławice.
W tym celu konieczna jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Izbica Kujawska oraz budowa lokalnych oczyszczalni z siecią kanalizacyjną dla miejscowości: Błenna, Modzerowo, Świętosławice.
- Indywidualny system oczyszczania ścieków zakłada się na terenach o rozproszonej zabudowie. Oczyszczanie i unieszkodliwianie ścieków odbywać się będzie poprzez indywidualne oczyszczalnie przydomowe lub zbiorniki bezodpływowe z koniecznością wywozu do punktu zlewnego przy gminnej oczyszczalni ścieków.

3.6.3. Zaopatrzenie w ciepło

W zakresie ciepłownictwa zakłada się:

- sukcesywną modernizację i przebudowę urządzeń grzewczych w celu zastosowania paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i w indywidualnych gospodarstwach, a szczególnie w nowych budynkach mieszkaniowych, należy stosować systemy grzewcze preferujące paliwa ekologiczne

- dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych zmianę dotychczasowego sposobu zaopatrzenia w ciepło na rzecz nowoczesnych, ekologicznych systemów grzewczych (indywidualnie dla każdego z budynków lub kotłownie wspólne dla zespołu budynków).

3.6.4. Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji zakłada się:

- unowocześnienie sieci i urządzeń telekomunikacyjnych
- docelową wymianę napowietrznych linii telekomunikacyjnych na rzecz kabli światłowodowych.

3.6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki zakłada się:

modernizację starych linii energetycznych, poprzez sukcesywne wprowadzanie sieci kablowych na terenach zwartej zabudowy

- rozbudowę sieci rozdzielczej 15 kV związanej z rozwojem gminy
- realizację stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych, wynikających ze zwiększonego obciążenia

3.6.6. Zaopatrzenie w gaz

W zakresie gazownictwa zakłada się:

- w zakresie zadań lokalnych

- dalszy rozwój gospodarki gazem przewodowym miasta Izbica Kujawska, gazyfikację miejscowości o zwartej zabudowie przewidzianych do rozwoju zgodnie z „Koncepcją gazyfikacji gminy”,
- docelowo gazyfikację całej gminy gazem ziemnym wysokometanowym,

- w zakresie zadań ponadlokalnych

- proponowany wariantowy przebieg gazociągu wysokoprężnego DN 1000 Gustorzyn-Odolanów.

3.7. Kierunki rozwoju systemu komunikacji

Zakłada się, że istniejący system obsługi komunikacyjnej gminy oraz miasta Izbica Kujawska – na który składają się drogi kołowe oraz kolej wąskotorowa – w przyszłości nie ulegnie diametralnej zmianie.

Do istniejącego układu komunikacyjnego nie przewiduje się wprowadzenia żadnej inwestycji drogowej o charakterze ponadregionalnym.

3.7.1. Strefa wiejska

3.7.1.1. Przyjmuje się następujące ustalenia:

- W celu określenia wymagań technicznych i użytkowych dróg wprowadza się oprócz kategorii następujące klasy:
 - drogi wojewódzkie – klasa G – główna
 - drogi powiatowe – klasa Z – zbiorcza
 - drogi gminne – klasa L – lokalna oraz
D – dojazdowa
- Szerokość dróg w liniach rozgraniczających powinna wynosić co najmniej:
 - drogi wojewódzkie – klasy G – 25,0 m
 - drogi powiatowe – klasy Z – 20,0 m
 - drogi gminne – klasy L – 15,0 m

3.7.1.2. Elementy układu komunikacyjnego wymagające usprawnienia oraz modernizacji

- wprowadzenie do układu komunikacyjnego gminy fragmentu zachodniej obwodnicy miasta w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 270 (Brześć Kujawski – Izbica Kujawska – Koło). Parametry techniczno – użytkowe obwodnicy przyjęć jak dla klasy głównej.
- modernizacja dróg wojewódzkich dotycząca dostosowania parametrów technicznych i użytkowych przypisanych do tej klasy dróg
- modernizacja i rozbudowa układu dróg gminnych – w tym utwardzenie nawierzchni wszystkich dróg – do wymagań technicznych i użytkowych przypisanych tej klasie dróg.
- rozwój urządzeń obsługujących sieć komunikacyjną jak:
 - parkingi przydrożne
 - wielofunkcyjne stacje paliw
 - stacja obsługi pojazdów

w oparciu o nowoczesne rozwiązania i wyposażenie, gwarantujące zaspokojenia potrzeb podróżujących.

- sukcesywna realizacja spójnej sieci ścieżek rowerowych; dotyczy to zarówno szlaków turystycznych jak i dojazdów do szkół, obiektów usługowych oraz miejsc pracy.

Celem umożliwienia – w ramach turystyki pieszej i rowerowej – zapoznania się z walorami przyrodniczymi i kulturowymi gminy Izbica Kujawska – ustalono trasy turystyczne łączące tereny miejskie z obszarami o funkcji turystyczno – wypoczynkowej (zabudowy letniskowej, usług obsługi sezonowej oraz obiektów związanych z wypoczynkiem).

Istniejące zagospodarowanie przestrzenne w wielu miejscach uniemożliwia wydzielenie niezależnych dróg rowerowych, dlatego w celu stworzenia układu rowerowego niezbędna będzie elastyczność w wykorzystaniu wszystkich możliwości:

- ⇒ rower może być traktowany jako wolny pojazd i wtedy urządzenia drogowe i organizacja ruchu na drogach i ulicach muszą być odpowiednio przystosowane – np. wydzielenie pasów rowerowych do przyjęcia tego ruchu,
 - ⇒ ruch rowerowy może być traktowany jako zbliżony do ruchu pieszego i wtedy układ tras pieszych i rowerowych musi ulec dostosowaniu do wspólnych wymagań ruchu,
 - ⇒ ruch rowerowy może być traktowany jako niezależny i wtedy należy go wydzielić w formie niezależnych dróg rowerowych, prowadzonych równolegle lub z dala od istniejących dróg i ulic.
- **zwracanie uwagi na ochronę środowiska przyrodniczego oraz życia człowieka przed negatywnym oddziaływaniem ruchu ulicznego**
Należy dążyć do stosowania prawidłowych rozwiązań urbanistycznych, zachowując wymagane przepisami szczegółowymi odległości linii zabudowy od elementów układu komunikacyjnego.

3.7.2. Strefa miejska

3.7.2.1. Przyjmuje się następujące ustalenia:

- ulice leżące w ciągu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych należą do tej samej kategorii co te drogi
- szerokość ulic w liniach rozgraniczających powinna wynosić co najmniej:
 - ulice główne – G – 25,0 m
 - ulice zbiorcze – Z – 20,0 m
 - ulice lokalne – L – 12,0 m
 - ulice dojazdowe – D – 10,0 m

3.7.2.2. Elementy układu wymagające usprawnienia oraz modernizacji

- realizacja nowego odcinka ulicy Augustowskiej, który wraz z fragmentem planowanym na terenie gminy stworzy ciąg nazwany zachodnią obwodnicą miasta, odciąży centrum miasta od ruchu tranzytowego.

Parametry techniczno – użytkowe przyjąć jak dla ulicy głównej – G

- modernizacja istniejącego ciągu ulicy Augustowskiej tworzącego zachodnią obwodnicę miasta Izbica Kujawska w celu dostosowania parametrów technicznych tej ulicy do wymogów odpowiadających klasie głównej – G.
- zmiana włączenia ulicy dojazdowej do Ośrodka Hodowli Zarodowej do ulicy Augustowskiej poprawiająca geometrię skrzyżowania ulic Augustowska-Kolska (ulica Kolska leży w ciągu drogi wojewódzkiej)
- modernizacja ulic leżących w ciągu dróg wojewódzkich i powiatowych w celu dostosowania parametrów technicznych tych ulic do wymogów odpowiadających klasie ulic głównych – G i zbiorczych – Z
- utwardzenie istniejących ulic lokalnych – L i dojazdowych – D o nawierzchni gruntowej
- realizacja – w miarę potrzeb – nowych ulic układu obsługującego tereny rozwojowe miasta

- sukcesywna realizacja spójnej sieci ścieżek rowerowych; dotyczy to zarówno szlaków turystycznych jak i dojazdów do szkół, obiektów usługowych oraz miejsc pracy
- rozwój urządzeń komunikacyjnych jak stacje paliw i stacje obsługi pojazdów stosownie do popytu na usługi motoryzacyjne
- zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych

Wraz ze wzrostem motoryzacji na terenie miasta Izbica Kujawska potrzeby zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc do parkowania pojazdów będą nabierały odpowiedniego znaczenia.

W miarę rozbudowy poszczególnych obiektów oraz budowy nowych – już na etapie sporządzenia projektu – należy każdorazowo dokonywać analizy potrzebnej ilości miejsc parkingowych i rezerwować odpowiedniej wielkości tereny.

- **zwracanie uwagi na ochronę środowiska przyrodniczego oraz życia człowieka przed negatywnym oddziaływaniem ruchu ulicznego.**

Należy dążyć do stosowania prawidłowych rozwiązań urbanistycznych, zachowując wymagane przepisami szczegółowymi odległości linii zabudowy od elementów układu komunikacyjnego.

3.7.3. Kolej wąskotorowa

Znaczenie kolei wąskotorowej – jako elementu wspierającego system transportu – na terenie gminy Izbica Kujawska jest aktualnie relatywnie wysokie w stosunku do innych gmin.

Trudno dzisiaj wyrokować odnośnie perspektywy, w tym czasookresu funkcjonowania tego środka transportu. Stosując analogię do innych obszarów województwa – pokrytych dawniej siecią linii kolejki wąskotorowej – należy zakładać, że znaczenie tego środka transportu będzie stopniowo zanikać na rzecz transportu kołowego. Wydaje się słuszne przyjąć za zasadę, że o losach kolei wąskotorowej będzie decydował rachunek ekonomiczny, a więc decyzje odnośnie utrzymania tego środka transportu bądź jego likwidacji będzie podejmował Zarządca linii kolejowych oraz właściciel trakcji przewozowej

3.7.4. Komunikacja zbiorowa

Należy z dużym prawdopodobieństwem założyć, że podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy i miasta Izbica Kujawska pozostanie nadal autobus.

Głównym przewoźnikiem – obok pojawiających się ostatnio linii prywatnych – pozostanie nada Państwowa Komunikacja Samochodowa.

Zakłada się, że kierunkiem rozwojowym winno być objęcie komunikacją zbiorową wszystkich miejscowości w gminie.

4. OBSZARY WYMAGAJĄCE OPRACOWANIA PLANÓW MIEJSCOWYCH

4.1. Obszary wymagające opracowania planów miejscowych

Dla gminy nie ma potrzeby nałożenia obowiązku sporządzania opracowań miejscowych.

4.2. Obszary, dla których zaleca się opracowanie planów miejscowych

Obszarami, dla których zaleca się sporządzanie opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie będą:

- wszystkie tereny mieszkalno-usługowe, których sposób zagospodarowania wymaga wprowadzenia projektowanego nowego układu komunikacyjnego.

Dla miasta Izbica Kujawska

- dalsza rozbudowa Osiedla Mieszkaniowego „MORELE” w obrębie ulic Wiśniowa i Kolska,
- tereny budownictwa jednorodzinnego w obrębie ulicy Polnej i Rolniczej – teren obok Spółdzielni Mieszkaniowej Zgoda.

Dla gminy Izbica Kujawska

- tereny usług turystycznych dotyczące opracowania jezior Długie, Modzerowo we wsiach Długie, Modzerowo, Świętosławice i Gaj,
- tereny usług turystycznych nad jeziorami Karaśnia dotyczy to wsi Śmieły, Błenna i Dębianki.

5. WNIOSKI DO PLANÓW NADRZĘDNYCH

Do planów nadrzędnych tj. do planu krajowego i planu wojewódzkiego będą następujące wnioski:

1. Realizacja obwodnicy – przejazd Włocławek – Koło jako drogi wojewódzkiej.
2. Duże możliwości rozwoju usług komercyjnych – produkcyjno – usługowych:
 - w mieście – zagospodarowanie pustostanów po POHZ,
 - w gminie – nowe tereny.
3. Tereny turystyczno – rekreacyjne nad jeziorami.
4. Możliwości rozwoju funkcji mieszkaniowo – usługowej w mieście i w wybranych wsiach.
5. Występują pełne media infrastruktury technicznej z możliwością rozbudowy do potrzeb pod ww. rozwój.

6. ZASADY GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIĄ GMINY I MIASTA IZBICA KUJAWSKA

(jako obligatoryjne wytyczne dla miejscowych planów i programów)

6.1. Zasady gospodarowania przestrzenią gminy w aspekcie ochrony wartości kulturowych

6.1.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków i planowane do wpisu:

Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty planowane do wpisu do rejestru zabytków muszą być ujawnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zarówno w części graficznej jak i części tekstowej planów. Jednocześnie w odniesieniu do tych obiektów plany zagospodarowania przestrzennego (w oparciu o przepisy prawa określone na wstępie niniejszego opracowania) winny zawierać zapisy informujące o tym, iż obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają bezpośrednim decyzjom działającej w imieniu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku, m.in. w zakresie uzgadniania dokumentacji projektowych (koncepcji, projektów zagospodarowania terenu, projektów budowlanych i wykonawczych), wydawania zezwoleń na remonty, budowę, nowe podziały geodezyjne, prace rewaloryzacyjne, wprowadzanie nowych funkcji itp. oraz wydawania zezwoleń na prowadzenie prac i nadzory.

Szczególne traktowania wymagają założenia przestrzenne (kościelne, dworsko - parkowe, i in.) - jako układy jednorodne przestrzenne, stanowiące dominanty przestrzenne wymagają profesjonalnych działań remontowo - konserwatorskich i rewaloryzacyjnych.

Uzgodnienia konserwatorskie obowiązują także w odniesieniu do związanych z tymi obiektami i zespołami stref „E”.

6.1.2. Obiekty o wartościach kulturowych do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

Obejmują wszystkie nie wpisane do rejestru zabytków tj. stanowiska archeologiczne z wykazu stanowisk oraz pozostałe obiekty nie wpisane do rejestru zabytków. W oparciu o przepisy prawa określone we wstępie do niniejszego opracowania, obiekty te winny być ujawnione w części graficznej i tekstowej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z informacją, iż wszelkie działania w obrębie tych obiektów muszą być poprzedzone uzgodnieniem działającej w imieniu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - Delegatury Służby Ochrony Zabytków we Włocławku.

W odniesieniu do budynków o wartościach historycznych (wymienionych w niniejszym opracowaniu) istnieje obowiązek opracowywania inwentaryzacji każdorazowo przed wydaniem decyzji na rozbiórkę lub rozbudowę.

6.1.3. Ustalenia konserwatorskich warunków zabudowy i zagospodarowania terenu

Dla stanowisk archeologicznych jako obowiązkowe wprowadza się :

- roboty ziemne takie jak : budowy dróg, kanalizacji, wodociągów, gazyfikacji, telefoni-zacji, przedsięwzięcia melioracyjne, regulacje rzek i budowy zbiorników wodnych itp., prowadzone w obrębie stanowisk archeologicznych i na obszarach występowania stan-owisk archeologicznych podlegają uzgodnieniu z działającą w imieniu Wojewódzkie-go Konserwatora Zabytków - Delegaturą Służbą Ochrony Zabytków we Włocławku;
- do ustaleń realizacyjnych należy wnieść inwestorski obowiązek poniesienia kosztów odnośnie archeologicznych prac ratowniczych, powierzchniowych i wykopaliskowych oraz nadzorów archeologicznych odnośnie przedsięwzięć związanych z robotami ziemnymi podejmowanymi na obszarach i w strefach stanowisk archeologicznych.

Dla pozostałych obiektów jako obowiązujące wprowadza się strefy:

A - „ŚCISLEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ”

dotyczy obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków - według granic określo-nych wpisem do rejestru zabytków

E - „OCHRONY EKSPOZYCJI”

dotyczy obszarów bezpośrednio przylegających do obiektów i zespołów zabytkowych, związanych z ich ekspozycją

OBSZAR OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

W stosunku do wymienionych obszarów w oparciu o podstawy prawne wymienio-ne na wstępie niniejszego opracowania obowiązują następujące zasady:

1. Obowiązek przestrzegania nadzorów i uzgadniania koncepcji, projektów i planów re-alizacyjnych dot. obiektów i zespołów zabytkowych oraz związanych z nimi stref „E” a także obowiązek opracowywania inwentaryzacji budynków o wartościach historycz-nych (wymienionych w niniejszym opracowaniu) każdorazowo przed wydaniem decy-zji na rozbiórkę;
2. Traktowanie założeń przestrzennych (kościelnych, dworsko-parkowych) jako układów jednorodnych przestrzennie, stanowiących dominanty przestrzenne, wymagających prawidłowych działań remontowo-konserwatorskich i rewaloryzacyjnych w dostosowa-niu do funkcji uwarunkowanych historycznie i pełnionych obecnie;
3. Ochrona historycznego rozplanowania z uwzględnieniem występujących w terenie podziałów parcelacyjnych, linii rozgraniczających dróg, linii historycznej zabudowy, osi kompozycyjnych, powiązań widokowych, dominant przestrzennych, ukształtowa-nia siedlisk (zagród) itp.;
4. Dobra kontynuacja miejscowej tradycji budowlanej przy wymianie i wprowadzaniu nowej zabudowy skalą i charakterem zharmonizowanej z otoczeniem.

6.2. Zasady gospodarowania przestrzenią w zakresie wprowadzania ład przestrzennego

Zakłada się rozwój osadnictwa w oparciu o wykształcone jednostki, tj. miasto i skupione wsie na terenach preferowanych pod rozwój budownictwa mieszkalnego.

W mieście Izbica Kujawska winna przeważać zabudowa jednorodzinna, wolno stojąca na działkach większych (preferowana wielkość działek 1000m²). Szczególnie na obrzeżach miasta.

Zabudowa w środku miasta małomiasteczkowa winna być przebudowywana zgodnie z rygorami konserwatorskimi.

Zabudowa wielorodzinna winna odchodzić od zabudowy blokowej na rzecz budownictwa o architekturze zróżnicowanej, noszącej cechy wyróżniające dany region, zarówno w bryle jak i w detalu architektonicznym.

W terenach wiejskich nowa zabudowa mieszkalna jak i zagrodowa winna być realizowana w obszarach preferowanych pod rozwój osadnictwa, na działkach o pow. większych.

Dla zabudowy jednorodzinnej preferuje się działki o powierzchni 1500 m².

Osiedla winny być realizowane w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania, zapewniające kompozycję przestrzenną, wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną.

Obiekty usługowe również winny odchodzić od bryły klockowej. Architektura tych obiektów winna wyróżniać się estetyką zewnętrzną i wewnętrzną. Obiekty usługowe projektować na większych działkach, co pozwoli na otoczenie tych budynków zielenią zróżnicowaną, oraz zapewni program urządzeń towarzyszących takich jak parkingi, swobodne dojścia, reklamy, itp.

6.3. Zasady gospodarowania zasobami przyrody gminy i miasta Izbica Kujawska

Osiągnięcie przedstawionych celów, związanych z utrzymaniem i wzbogaceniem zasobów przyrodniczych gminy Izbica Kujawska, wymagać będzie wielu zmian w dotychczasowym sposobie gospodarowania i wykorzystania środowiska. Podstawowy zakres tych zmian oraz związane z nimi działania można sformułować w następujący sposób:

1. należy bezwzględnie respektować przepisy statutu określające sposób gospodarowania w obrębie terenów wchodzących w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Modzerowskie (Uchwała WRN we Włocławku nr XX/92/83 z dnia 16.06.1983r.)
2. wszystkie kompleksy łąkowo – bagienne uznać jako użytki ekologiczne i otoczyć je szczególną ochroną przed zmianą stosunków wodnych
3. docelowo zalesić wszystkie grunty orne VI klasy, nie wchodzące w skład terenów planowanych pod inwestycje
4. na gruntach ornym obejmujących klasy I-IVb wprowadzać kompleksy wysokiej zieleni śródpolnej. Jest to niezbędne zwłaszcza na terenach o dużych spadkach, przekraczających 5%
5. dopuszcza się zabudowę rekreacyjną nad jeziorami pod warunkiem, że będzie ona realizowana na dużych działkach (min. 1000m²) z obowiązkiem wprowadzenia za-
drzewień i zakrzewień stanowiących min. 60% ich powierzchni

6. upowszechnić zasadę wprowadzania na działkach o funkcjach mieszkalno – usługowych trwałej szaty roślinnej obejmującej 50% ich powierzchni
7. objąć ochroną wszystkie oczka wodne. Powinny być one w miarę możliwości wyłączone z funkcjonującego systemu melioracyjnego
8. dążyć do wzbogacenia zespołów roślinności nadbrzeżnej, tworzących ekologiczne strefy buforowe wokół zbiorników wód powierzchniowych
9. stworzyć warunki organizacyjne i zachęty sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego. Dotyczy to zwłaszcza obszaru wchodzącego w skład kompleksu przyrodniczego Jeziora Modzerowskiego
10. poprawę walorów estetyczno – krajobrazowych realizować poprzez preferowanie właściwych rozwiązań architektoniczno – przestrzennych nawiązujących do otoczenia. Dotyczy to wszystkich obiektów jakie będą realizowane na obszarze gminy
11. zapewnić praktyczną ochronę parkom podworskim, a docelowo odtworzyć ich skład florystyczny i układ przestrzenny
12. rozwiązać problem gospodarki wodno – ściekowej poprzez budowę systemu urządzeń oczyszczających, zbiorczych oraz indywidualnych. Dotyczy to przede wszystkim obszarów o rozproszonej i zwartej zabudowie wiejskiej
13. rozważyć możliwość rewitalizacji niektórych obszarów obejmujących kompleksy łąkowo – bagienne. Pierwszym etapem działań z tym związanych, byłaby likwidacja części systemu melioracyjnego jaki tam funkcjonuje
14. podjąć działania organizacyjne mające na celu upowszechnienie i podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców gminy Izbica Kujawska

6.4. Zasady gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną gminy i miasta Izbica kujawska

1. W obszarach o najwyższej produktywności i wartości bonitacyjnej gleb klas II-IIIb podlegających ochronie prawnej **nie wskazana jest:**
 - lokalizacja zabudowy oraz budowli i urządzeń nie związanych z działalnością rolniczą.
 - rozdrabnianie struktur obszarowych gospodarstw rolnych poprzez wprowadzenie nowych podziałów geodezyjnych.
 - intensyfikacja produkcji rolnej prowadząca do degradacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (np. chemizacja, gnojowicowanie pól).

preferuje się:

 - rozwój i kształtowanie struktur produkcji rolnej o charakterze towarowym, dostosowując jej jakość do norm i standardów europejskich (Unijnych)
 - tworzenie obszarowo gospodarstw silnych ekonomicznie
 - rozwój przedsiębiorczości ludności wiejskiej do ogólnego postępu rozwoju lokalnego
2. W obszarach o zróżnicowanych warunkach przyrodniczych do produkcji rolnej **zaleca się:**
 - wprowadzenia scaleń gruntów będących w tzw. szachownicy, celem tworzenia silnych struktur obszarowych gospodarstw rolnych, zdolnych do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej

- modernizacji istniejących siedlisk rolniczych, dostosowując ich potencjał majątkowy i intelektualny do rozwoju specjalizacji produkcji
 - tworzenie nowych miejsc pracy w pozarolniczych działach gospodarki
- Ponadto w obszarach tych **nie wskazane jest:**
- wznoszenie obiektów i budowli, których charakter produkcji może stanowić zagrożenie dla otoczenia jak i środowiska przyrodniczego
3. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej o niskiej przydatności dla rolnictwa – gleby klas V-VI Rz, które z uwagi na niską produktywność i osiągnięte efekty ekonomiczne, kwalifikują się do zmiany sposobu użytkowania np. dolesienie, zalesienie itp.

6.5. Wybrane zasady funkcjonowania systemu komunikacyjnego

a) Zakłada się, że modernizacja istniejących elementów drogowych jak:

- utwardzenie nawierzchni
- poprawa geometrii łuków
- poszerzenie jezdni i korony drogi
- budowa elementów odwodnienia
- budowa chodników

jeżeli jest wykonywana w granicach istniejącego pasa drogowego – nie wymaga przeprowadzenia procedury zmian w istniejących planach zagospodarowania przestrzennego.

W praktyce z uwagi na zbyt małe szerokości istniejących pasów drogowych modernizacja geometrii jezdni wymaga poszerzenia pasa drogowego i zajęcia terenów przyległych.

b) Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych wzdłuż dróg należy stosować taką odległość zabudowy od dróg krajowych i wojewódzkich, która uwzględnia ochronę użytkowników dróg i terenu przyległego przed wzajemnym niekorzystnym oddziaływaniem.

W celu spełnienia powyższego, odległość obiektów budowlanych od zewnętrznych krawędzi dróg krajowych i wojewódzkich należy przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy o drogach publicznych.

Aktualnie – wg art. 52 Ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. Nr 106 z dnia 17 sierpnia 1998 roku poz. 668) – obiekty budowlane przy drogach powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej:

Rodzaj drogi	Na terenie zabudowy miast i wsi	Poza terenem zabudowy
Droga ogólnodostępna:		
a) krajowa	10 m	25 m
b) wojewódzka i powiatowa	8 m	20 m
c) gminna	6 m	15 m

7. ASPEKTY OBRONNE

W zakresie obronności winny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspekty obronne dla:

- I pionu obrony cywilnej
- II pionu wojskowego.

7.1 Sieć osadnicza

Mając na uwadze możliwości zagrożeń w okresie „P.” i „W” studium preferuje:

- rozwój obszarów przyległych bezpośrednio do miasta Izbica Kujawska, jako terenów rozwojowych ośrodka gminnego o skoncentrowanych usługach
- rozwój wybranych wsi, dla których wyznacza się obszary rozwojowe mieszkalno-usługowe i produkcyjno-usługowe, w których to obiektach piwnice winny być dostosowane jako pomieszczenia na potrzeby ukryć typu II dla ludności tj.

7.2. P r z e m y s ł

Studium preferuje rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego oraz rzemiosła przemysłowego w wyznaczonych obszarach funkcjonalnych produkcyjno-usługowych opartych głównie na surowcach lokalnych, a mianowicie; w mieście Izbica Kujawska i w miejscowości Błenna, w oparciu o istniejące zainwestowanie oraz w rozrzuceniu w terenie gminy będą to następujące obszary nowe:

7.3. Komunikacja i transport

Studium zakłada:

- utwardzenie wszystkich dróg powiatowych i ważniejszych gminnych
- w większych wsiach rozwojowych budowę przystanków autobusowych

7.4. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę - zakłada się 100% zwodociągowania miasta i terenów wiejskich, modernizację istniejących i budowę nowych ujęć, co na wypadek zagrożeń zapewni mieszkańcom wodę nieskażoną do picia i do celów ppoż. z zainstalowanych hydrantów.

Istniejące studnie głębinowe i kopane pozostawić jako awaryjne źródła wody w sytuacji zagrożenia.

- **Odprowadzenie ścieków** - w celu poprawy warunków sanitarno-higienicznych również w okresie zagrożenia zakłada się utrzymanie istniejącej gminnej oczyszczalni w mieście Izbica Kujawska.
- **Elektroenergetyka** - z uwagi na brak rezerwowego zasilania gminy w energię elektryczną dla celów obronnych, wskazane jest zabezpieczenie ważniejszych punktów strategicznych (ujęcia wody, zakłady pracy itp.) w agregaty prądotwórcze.
- **Telekomunikacja** - zakłada się budowę kabli światłowodowych oraz rozbudowę sieci kablowej i kanalizacji kablowej dla całej gminy.

7.5. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna z zakresu - zdrowia, oświaty; przewiduje się adaptację i modernizację istniejących szkół i obiektów zdrowia na terenie gminy dla celów obronnych - adaptacja piwnic jako pomieszczeń na potrzeby ukryć dla ludności.

W istniejących i projektowanych terenach zielonych (parki, skwery, obszary leśne), należy zabezpieczyć ewentualną możliwość wykonania doraźnych budowli obronnych.